

Gåramålning av Västerhaninge kyrka

Olof Olssons verk från 1917, signerad O. Olsson. Han kallades ibland Hed Olof, Hed Olle men också Rättviks Olof.

1917 befann sig Olof Olsson bl.a. på Södertörn söder om Stockholm, vandrade runt i de olika socknarna och förevigade ett stort antal gårdar. Här ett något ovanligare motiv, inte en enda privatbostad är synlig i bilden, och man kan undra vem som beställt målningen. Kanske var den ett uppvisningsobjekt, för att demonstrera sina färdigheter inför en presumtiv beställare av en gåramålning. Någon Västerhaningebo - okänt vem - måste i alla fall ha fattat tycke för "demonstrationsexemplaret" eftersom det tillsammans med en hel del målningar av traktens gårdar blivit kvar i och i dag ingår i Haninge Hembygds gilles samlingar.

Han var född på gården Hedbacken i Vikarbyn år 1855 och avled i Stockholm 1940. Hans sista kända tavla är från Västergötland 1930.

Målningen föreställer:

Västerhaninge kyrka från söder. Framför och något till höger om den ser vi sockenstugan, som också kallades Kaplansgården, eftersom församlingens komminister fram till slutet av 1800-talet också hade sin bostad där. Längre bort skymtar Prästgården, d.v.s. kyrkoherdebostället.

Till vänster om kyrkan ser vi tingshuset med tillhörande byggnader - ett öppet vagnslider, en uthuslänga samt längst ut till vänster i bilden häradstjänarens bostad med arrestlokal. I tingshuset hölls tingen i Sotholms härad fram till 1916, då verksamheten flyttade in till Stockholm.

Endast två av byggnaderna i bilden finns kvar i dag - det är kyrkan i sitt utförande från det omfattande uppbyggnadsarbetet efter branden 1831, samt tingshuset från 1734 (påbyggt med en våning 1820) och som 1970 flyttades ca 20 meter längre in på tomten och bort från landsvägen.

Gåramålare var ursprungligen en skånsk dialektal benämning på på självlärda bygdemålare som drog runt på landsbygden och mot en mindre ersättning eller kanske bara mat och logi målade av gårdar, boställen och kyrkor. Verksamheten började i mitten på 1800-talet och pågick in i mellankrigstiden då flygfotografering tog vid.

Målningarna har ofta en naiv karaktär och kännetecknas av en stor detaljrikedom, ofta förskönades motiven; saknades det gardiner i fönstren målade gåramålaren ändå gardiner för att gården skulle se ståndsmässig ut. Ibland förvrängdes perspektivet för att alla byggnader skulle synas på tavlan och att boningshuset framhövdes.

Förutom tavlan ovan finns ett antal kända verk från Västerhaninge, bl.a av två Ribbygårdar, Ribbyholm, Vadet i Tungelsta och Hammarby i Österhaninge

Känner du kanske till något lokalt motiv, hör av dej får vi fotografera!